

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВК 13 Філософія права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Шаkun Н.В.

(прізвище та ініціали)

« 01 » вересня 2025 р.

Розробник (-и): Мандрагеля В.А., професор, д.філос.н., професор

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Шаkun Н.В.

(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Вибіркова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	3 рік навчання / 5 семестр
Викладач	Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри філософії і суспільних наук, д.філос.н.
Профайл викладача	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-mandragalya/
Контакти викладача	mandra09@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Дисципліна «Філософія права» є важливим компонентом підготовки здобувачів за спеціальністю 033 «Філософія», ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», що відображено у її програмному змісті. Вона є фундаментальною професійно орієнтованою філософською та правознавчою навчальною дисципліною, яка закладає світоглядний фундамент вивчення інших теоретичних та галузевих дисциплін, що спрямовані на засвоєння знань, вмінь та навичок необхідних для професійної діяльності здобувачів вищої освіти. **Об'єкт дисципліни** – філософські засади права. **Предмет дисципліни** – світоглядна (ідеальна) форма пізнання права, розуміння і затвердження його сенсу, цінності і значення в житті окремої особи і суспільства в цілому, співвідношення філософсько-правового осмислення права з іншими підходами до його осягнення.

Для ефективної підготовки здобувачів вищої освіти (ЗВО) застосовуються: навчальні лекції, семінари, консультації, дискусії, написання есе.

Курс складається із двох модулів: «Предмет філософії права, правова історіософія та епістемологія права» та «Правова онтологія та культурологія права».

3. Мета та завдання курсу. Мета викладання навчальної дисципліни – ознайомлення студентів із специфікою предмету; основними теоретико-правовими ідеями і поглядами, що склалися у сучасній філософії права та створення умов для оволодіння студентами основними теоретико-філософсько-правовими поняттями та категоріями, що відіграють основоположну роль у системі філософських і юридичних знань.

Завдання:

- забезпечити усвідомлення студентами сутності, змісту й особливостей філософії права як світоглядної і методологічної науки, основних типів філософсько-правової рефлексії, ролі філософії права в діяльності особистості та в житті суспільства в цілому;
- розвинути у студентів сучасне системне філософсько-правове мислення;
- забезпечити оволодіння студентами системою філософсько-правових знань, які виступають методологічними засобами для аналізу правової реальності;
- сформувати у студентів високі моральні якості й навички поведінки, які засновані на загально визнаних правових цінностях, розвинену правосвідомість і почуття відповідальності за виконання професійного обов'язку;
- надати можливість студентам, шляхом вивчення, у своїй навчальній і науковій діяльності застосовувати методологію і теоретичні надбання сучасної філософії права у процесі осмислення різноманітних суспільно-політичних, правових і культурологічних проблем, як минулого, так і теперішнього часу.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК11. Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.

СК16. Здатність використовувати соціогуманітарні технології для аналізу і прогнозування суспільно-політичних процесів на місцевому, регіональному та глобальному рівні.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни здобувач ЗВО має досягнути або вдосконалити здатності, передбачені освітньою програмою:

ПРН4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПРН13. Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.

Після засвоєння дисципліни здобувач ЗВО має **знати**:

- етапи розвитку суспільно-політичної аналітики та технології її застосування;
- особливості застосування методів екстраполяції, моделювання та експертно-аналітичного знання;
- специфіку експертно-аналітичної діяльності суб'єктів суспільно-політичного життя;
- основні наукові підходи до гармонізації суспільно-політичного аналізу та прогнозування;
- методи збору, обробки інформації та діагностики;

Після засвоєння дисципліни здобувач ЗВО має **вміти**:

- застосовувати широкий спектр методів суспільно-політичної аналітики;
- запроваджувати сучасні моделі управління та їх виміри (антропологічний, аксіологічний тощо) у практику життя й діяльності;
- здійснювати порівняльний аналіз управлінських концепцій та стилей;
- застосовувати набуті знання, навички й вміння з метою оцінки й удосконалення практики управління і менеджменту

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання з попередніх дисциплін «Логіка», «Історія світової суспільно-політичної думки», «Історія української суспільно-політичної думки», «Аналітика соціогуманітарної сфери».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Семінарські (практичні) заняття	16
Самостійна робота	80
Всього кредитів (годин)	4 (120 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовний модуль 1. Предмет філософії права, правова історіософія та епістемологія права

Тема 1. Поняття філософії права та правова історіософія.

Об'єкт і предмет філософії права та її місце в системі правознавства. Поняття філософії права та його вербалізація. Об'єкт та предмет філософії права, її функції та основний метод. Система філософії права, її галузі та інститути. Основне питання філософії права: філософія природного права та філософського й юридичного позитивізму. Порівняння основного питання наукового знання, загальної філософії та філософії права. Варіанти відповіді на основне питання філософії права. Суть позиції філософії природного права (юснатуралізму) та юридичного позитивізму. Філософія права та правова філософія в системі права. Вплив філософії права на здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Тема 2. Історіософська парадигматика права.

Поняття та система історіософії права. Історіософська парадигматика. Головне питання історіософії права. Поняття історіософії права та її система. Пропедевтична функція історіософії в системі філософії права. Парадигма як соціокультурна категорія. Філософська парадигма права та її основні соціокультурні та історичні типи. Сутність та моделювання історіософської парадигми права.

Парадигмальна методологія історіософії права. Формацийний, цивілізаційний та соціокультурний підходи до тлумачення історії права. Методологія соціокультурного еволюціонізму. Крос-культурний (cross-cultural) метод. Метод історичної антропології. Нова історія або історія ментальностей. Необхідність Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

Тема 3. Поняття та система епістемології права.

Визначення предмета епістемології права (гносеологія права або вчення про істину в праві; аксіологія права або вчення про цінності в праві; правова герменевтика або вчення про смисли в праві та їх тлумачення). Основні складові системи епістемології права та їх взаємодія. Головне питання епістемології права. Епістемологічна парадигма права як віддзеркалення загальної парадигми людського мислення. Ідеї Карла Густава Юнга, поняття архетип. Три рівні свідомості та основні інстанції мислення.

Тема 4. Правова гносеологія та еволюція гносеологічної парадигми.

Визначення гносеології права. Сутність гносеологічної парадигми. Дилема IUS – FACTUM як ядро гносеологічної парадигми права, Поняття істини та її критеріїв. Об'єктивна істина в праві та її доказування. Об'єктивна істинність правової кваліфікації в процесі правозастосування.

Тема 5. Аксіологія та герменевтика права.

Концептуальні засади правової аксіології. Засади загальної філософської аксіології. Основні поняття аксіології: потреби, інтереси, цінності, оцінки, настанови, ціннісні орієнтації. Поняття правової аксіології. Правова цінність та цінність права. Аксіологічні виміри добросовісності та зловживання правом. Істотні риси та робоча дефініція добросовісності.

Поняття правової герменевтики та її методологічний потенціал. Генезис та розвиток філософської герменевтики: впливи суддівської практики. Юридично значуща проблематика філософської герменевтики. Постмодерністські вчення інституціоналістів США та європейська юридична герменевтика. Філософія інтерпретивізму. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Змістовний модуль 2. Правова онтологія та культурологія права

Тема 6. Онтологічні питання філософії права.

Система та основне питання онтології та феноменології права. Поняття, система та основне питання онтології права. Основні підходи до визначення поняття права. Функції права. Поняття феноменології права. Буття, поняття та сутність права. Основні феномени та ноумени права.

Діалектика форми та змісту права через призму феноменології. Матеріальний зміст права: феноменологія правовідносин. «Живе право» Є. Ерліха. Ідеальний зміст права. Проблема визначення ідеї права як філософського абсолюту. Ноуменологізм та типологія правих ідей. Юридичний зміст права. Деонтологія суб'єктивних прав та обов'язків. Нормативізм Ганса Кельзена. Основні підходи до класифікації норм права. Форма права та джерела правоутворення.

Тема 7. Філософська систематика права.

Концептуальні засади систематики права. Нормативістський підхід. Поняття та основне питання філософської систематики права. Загальна теорія систем. Традиційний (нормативістський) підхід до визначення систематики права. Критерії виокремлення галузей права та правових інститутів. Основні форми систематизації законодавства.

Мультиверсивна систематика права. Філософська та наукова концепції мультиверсуму. Мультиверсивність у праві. Основні масиви права. Поняття та типологія правових укладів. Ядро правової системи та його структура. Поняття доктринального або інтерпретаційного права. Класифікації правових систем за різними критеріями.

Тема 8. Філософська діалектика права.

Гармонійна сутність діалектики права. Езотерична, філософська та екзотерична концепції гармонії. Онтологічне поняття гармонії та її системні атрибути. Правова гармонія як процес реалізації ідеалу соціальної гармонії на основі гармонії ментальної.

Правова гармонія та філософські засади гармонізації права. Сутність правової гармонії. Гармонізація станів правових систем як примирення їх протилежних складових. Діалектика права як процес правоутворення, основні інстанції та етапи. Онтологічна парадигма права.

Тема 9. Система культурології та діалогіка права.

Філософські засади культурології права. Предмет та основне питання культурології права. Онтологія правової культури як об'єкт філософії права. Класифікація культур та культурно-правових традицій. Компаративістика європейських культурно-правових традицій. Епістемологія правової культури. Базові категорії культури.

Філософія діалогіки права. Історичний екскурс у філософію діалогу. Концептуальні розбіжності між монологічним та діалогічним мисленням. Філософія діалогіки права як ідейна засада деліберативної демократії. Діалогічний характер культурологічної парадигми права.

Тема 10. Філософська праксеологія права.

Поняття та система філософсько-правової праксеології. Історія формування праксеології як філософського вчення. Становлення праксеології як теорії практичного реалізму. Соціокультурна реконструкція поняття практики. Засади праксеології права в дусі філософії постмодернізму.

Ключова роль філософії здорового глузду в практичній реалізації концепції діалогіки права. Практичне значення принципів здорового глузду. Культурно-історичні засади формування філософії здорового глузду. Ідейний зміст шотландського реалізму здорового глузду. Філософсько-правові модернізації парадигми здорового глузду.

Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття філософії права та правова історіософія.	4
2	Історіософська парадигматика права.	2
3	Поняття та система епістемології права.	2
4	Правова гносеологія та еволюція гносеологічної парадигми.	2
5	Аксіологія та герменевтика права.	2
6	Онтологічні питання філософії права.	4
7	Філософська систематика права.	2
8	Філософська діалектика права.	2
9	Система культурології та діалогіка права.	2
10	Філософська праксеологія права.	2
Разом		24

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття філософії права та правова історіософія.	2
2	Історіософська парадигматика права.	2
3	Правова гносеологія та еволюція гносеологічної парадигми.	2
4	Аксіологія та герменевтика права.	2
5	Онтологічні питання філософії права.	2

6	Філософська систематика права.	2
7	Система культурології та діалогіка права.	2
8	Філософська праксеологія права.	2
Разом		16

Самостійна робота

№	Назва теми	Години
1	Поняття філософії права та правова історіософія.	8
2	Історіософська парадигматика права.	8
3	Поняття та система епістемології права.	8
4	Правова гносеологія та еволюція гносеологічної парадигми.	8
5	Аксіологія та герменевтика права.	8
6	Онтологічні питання філософії права.	8
7	Філософська систематика права.	8
8	Філософська діалектика права.	8
9	Система культурології та діалогіка права.	8
10	Філософська праксеологія права.	8
Разом		80

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-ocziynyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 80% (80 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 20% (20 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з трьох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 9 балів, 3 теоретичне питання – до 10 балів). У 10-8 балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 7-6 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 5-4 бали ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-3 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває
---	---

	поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 9 балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 9 балів; доповнення – до 6 балів; запитання – до 2 балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 72. Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 9 балів – повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 6-8 балів – ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 4-5 балів – ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 2 бали – ЗВО у відповіді припускається грубих помилок і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті. 1 бал – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 32 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (32 бали), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості вноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість

	повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.
--	---

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Загальні засади та методологія проведення суспільних досліджень		0...36
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...9
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...9
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...9
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...9
Змістовий модуль 2. Основні методи та технології аналізу суспільних процесів		0...36
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...9
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...9
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...9
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...9
Усього поточний контроль		0...72
Семестровий контроль (екзамен)		0...28
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю

			повторного складання
--	--	--	-------------------------

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцз'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовану контрольну роботу або не набрав мінімально необхідну кількість балів (32), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та семінарських (практичних) занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 15 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види діяльності поза навчанням, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні контрольних (КР) (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у

відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

Основна.

1. Бредун І.В. «Філософія права» Гегеля: досвід сучасного прочитання. Наукові записки ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2024. С. 7 – 13
2. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії права або природне право і державознавство. Переклад з німецької Романа Осадчука та Миколи Кушніра. К.: «Юніверс», 2000. 321 с.
3. Козюбра М.І. Практична філософія права. К.: Дух і літера, 2024. 508 с.
4. Мультимедійний підручник «Філософія права». Київ: Національна академія внутрішніх справ. URL: https://arm.navs.edu.ua/books/fil_prava_pidr/Files/Lekcii/L1.htm
5. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
6. Prochownik K., Magen S. Advances in Experimental Philosophy of Law. Bloomsbury: Bloomsbury Academic, 2023. 296 p.
7. Wacks R. Philosophy of Law. A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press, 2024. 127 p.

Допоміжна.

1. Александрова О.С., Горбань О.В., Мартич Р.В. Філософія права: Навчально-методичний посібник. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 126 с.
2. Бліхар В.С., Цимбалюк М.М., Гайворонюк Н.В., Левкулич В.В., Шандра Б.Б., Свищо В.Ю. Філософія : підручник / вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. 440 с.
3. Britannica. Philosophy of Law URL: <https://www.britannica.com/philosophy>
4. Darnton, R. Intellectual and Cultural History / Robert Darnton // The Past Before Us: Contemporary Historical Writing in the United States / Ed. by Michael Kammen. Ithaca; London: Cornell University Press, 2023. 679 pp,
5. EU PolicyWatch. Database of national-level policy measures. Eurofound. 2021. URL: https://static.eurofound.europa.eu/covid19db/cases/SK-2000-1_2505.html
6. Philosophy of Criminal Law. An Introduction. Eds. Christopher Cowley and Nicola Padfield. London and New York: Routledge, 2023. 167 p.

Інформаційні ресурси.

1. Бібліотека Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.lib.rada.gov.ua>
2. Верховна Рада України (Закони України, Укази Президента, Постанови КМУ). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
4. Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://filosof.com.ua/elektronna_biblioteka
5. Кабінет міністрів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

7. Національна парламентська бібліотека України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://elib.nplu.org/>
8. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
9. Нормативні акти України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>
10. Сайт Президента України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>
11. Центр Разумкова. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/>
12. Центр соціальний моніторинг. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://smc.org.ua/>
13. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.libkor.com.ua/>
14. SOCIS: Центр соціальних та маркетингових досліджень. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://socis.kiev.ua/ua/>

